

Enige tijd later vond Proud goed dat het Nederlands-Indische groepje een formele *Section* werd van zijn *Felo*-organisatie – een reserve-majoor van het Knil, P. H. Kremer, werd hoofd van die *Section* welke, afgezien van incidentele pamfletten, elke veertien dagen een pamflet samenstelde dat louter oorlogsnieuws bevatte. Evenwel: het opstellen van de tekst, het drukken in Brisbane waar alle drukkerijen met werk overstelpt waren, de opzending per vliegtuig naar Darwin en de distributie van de pakketten naar de vliegvelden waar de eskaders geposteerd waren welke de pamfletten meenamen, vergden veel tijd. Van der Plas bleef ontevreden: 'Onze Maleise afdeling', schreef hij eind september '43 aan van Mook,

'voldoet nog niet, ondanks versterking met drie Indonesiërs. Hele reeksen pamfletten bleken in een zo jammerlijk en zelfs gevaarlijk Maleis te zijn gedrukt, dat ik die heb doen stoppen. Fout is ook dat men zijn veertiendaags nieuwsbericht vier tot zes weken later uitwerpt.¹ Naar verbetering wordt gestreefd. Ook hier echter is het: tekort aan mensen en tekort in specialistische kwaliteiten.'²

Zes maanden later, in maart '44, kwam nog steeds in de in het Indonesisch gedrukte luchtpamfletten, aldus een rapport van majoor Kremer, 'een aanzienlijk aantal taal- en spelfouten' voor – van der Plas had hem daarop gewezen.³ In die tijd werden de pamfletten, voorzover er geen illustraties in waren opgenomen, door een drukkerij van het Australische leger in Darwin gedrukt – derhalve werd een Nederlandse officier die het Indonesisch meester was, op het *Felo*-kantoor in Darwin geplaatst. Deze en dergelijke maatregelen hadden een gunstig effect. Enkele maanden later was van der Plas tevreden: 'in juli '44', zo stelde hij op schrift, 'begon de staf van Nederlanders en Indonesiërs bij *Felo* behoorlijk werk te leveren.'⁴

Werden er veel pamfletten uitgeworpen en geschiedde dat vaak?

De eerste cijfers die wij hebben, slaan op de maand maart '43: toen werden in totaal ca. 74 000 luchtpamfletten afgeworpen, daarvan evenwel 52 000 bij één gelegenheid, nl. tijdens een aanval op het Japanse vliegveld

¹ In december '43 zijn zelfs nieuwe pamfletten verspreid die drie maanden oud waren. In diezelfde maand wees van der Plas *Commander Proud* er op dat in een van de nieuwspamfletten een Indonesische zin voorkwam die vertaald luidde: 'Het Duitse leger in Italië is teruggetrokken totdat het Rusland heeft bereikt.' ² Brief, 21 sept. 1943, van van der Plas aan van Mook (ARA, Coll.-van der Plas, B 8). ³ P. H. Kremer: 'Rapport over maart 1944' (a.v., B 14). ⁴ Van der Plas: Aantekening (z.d.) (a.v., B 10).